

DE EETFABRIEK
-
DE VROUW ALS VŒDSTER

Het imago van de vrouw wordt gedomineerd door de mythische figuur van de voedende moeder. Deze oude voorstelling is nog steeds verankerd in de verbeelding, zoals blijkt uit de reclame voor voedingsmiddelen.

Het gewicht van traditie

In de 19e eeuw, als door de industriële revolutie vrouwenarbeid niet langer de uitzondering is, kent het ideaal van “de vrouw voorbestemd voor het huiselijk leven” een hoogtepunt. Ze wordt immers geprezen om haar deugden als moeder: ze moet in de allereerste plaats waken over het welzijn van haar gezin binnen de perimeteer van het huis.

Deze kijk op de rol van de vrouw in het huishouden varieert naargelang van het sociale midden. In kleine huishoudens is koken een activiteit waarbij de huisvrouw haar praktische ingesteldheid kan bewijzen. In de wereld van de burgerij en de aristocratie wordt de realisatie van de maaltijden overgelaten aan de huisbedienden. De vrouw des huizes dirigeert, zij beslist over het menu en staat in voor een goede werking van het huishouden.

Onafhankelijkheid tot op zekere hoogte

De plaats van de vrouw in de samenleving verandert in de loop van de 20e eeuw geleidelijk aan: ze beschikt vrij over haar loon (1907), stemt bij politieke verkiezingen (1944 in Frankrijk) en oefent een beroepsactiviteit uit zonder dat ze daarvoor van haar man de toestemming moet krijgen (1965).

In het huishouden blijft haar status tot op heden echter nog dubbelzinnig. Van welke sociale klasse ze ook is, de vrouw blijft veruit de belangrijkste speler in de organisatie van het huishouden. In 90% van de gevallen doet zij de boodschappen en zorgt ze voor het eten. Om in haar taak als kok te evolueren, heeft ze zich beetje bij beetje georganiseerd en haar menu's zijn nu eenvoudiger, de maaltijden zijn sneller klaar en ze gebruikt diepvriesproducten of kant-en-klaarmaaltijden.

En de mannen? Heel vaak fungeren zij als hulpkok, doen ze ook boodschappen en helpen ze bij het eten klaarmaken. Als zij een koksmuts opzetten, is dat niet om een doordeweeks gerecht te bereiden. Voor belangrijke gelegenheden gaan zij aan het fornuis staan en laten ze voor familie of vrienden hun culinaire passie de vrije loop.

Fotomontage van illustraties, jaren twintig tot zestig, afdrukken op papier, coll. C.H.L.

Deze afbeeldingen afkomstig van reclame en educatieve documenten, stellen de “ideale vrouw” voor, die de maaltijd bereidt. Vergelijkbare stereotypen dringen nog steeds de reclame voor voedingsproducten binnen, waardoor de consument de vrouw blijft associëren met haar taak als voedster.

Leerplaat "Eetkamer", omstreeks 1960, afdruk op papier, coll. C.H.L.

In de scholen worden leerplaten aan de klasmuren gehangen, als visuele ondersteuning van de lessen. Ze weerspiegelen de waarden van een tijdperk én helpen deze mee verspreiden. Deze leerplaat verwijst naar het beeld van de voedende moeder, die de maaltijd serveert voor haar gezin aan tafel.

Poppenservies, jaren twintig, emailleerplaat, coll. C.H.L.

Poppenserviezen zijn traditioneel speelgoed voor kleine meisjes. Dit servies bestaat uit een volledige pannenset, kookgereedschap, een waterkoker, een koffiefilter, vaatwerk, enz. waarmee de meisjes hun moeder kunnen imiteren.

Keukenfornuis (toonzaalmodel), begin 20e eeuw, gietijzer en email, coll. C.H.L.

De maaltijdbereiding was lange tijd de taak van de vrouw. In het Frans werd de naam van haar functie – “cuisinière” (kok) – zelfs aan het kooktoestel gegeven. Het vrouwelijke woord “cuisinière” wordt geassocieerd met de ruimte in het gezin en het huis, de mannelijke term “cuisinier” verwijst naar het koksberoep.

BONNEAU Michel, « Chapitre IX, Les pratiques domestiques culinaires et alimentaires », *La table des pauvres: cuisiner dans les villes et cités industrielles, 1780-1950*, Rennes, Presses Universitaires de Rennes, 2013, p. 231-250.

DUBY (Georges), PERROT Michelle, *Histoire des femmes en Occident, Tome V, Le 20ème siècle*, Sous la direction de F. Thébaud, Paris, Editions Perrin, 2012.

GIARD Luce, « Faire la cuisine », Certeau M. (de), Giard L., Mayol P., *L'invention du quotidien 2, Habiter, cuisiner*, Paris, Gallimard, 1994. *

KAUFMANN Jean-Claude, *Casseroles, amour et crises. Ce que cuisiner veut dire*, Paris, Armand Colin, 2005.

Tourcoing
La Créative

Centre d'Histoire Locale
de Tourcoing

